

Jacques Lusseyron

PROTI ZNEČIŠTĚNÍ

Každé ráno musíme poslouchat zprávy z války. Musíme, neboť nemáme právo žít mimo svou dobu. A jelikož právě žijí v Americe, zprávy, které dostáváme, jsou z té nejtočšné, strastné války, kterou jsme si ukypalili vůči Vietnamu. Ale často, častěji jsou to zprávy o válce jiné: zprávy o znečištění. Tentokrát nepřítel není na druhém konci světa, není cizinec, má tutéž historii jako já a není jiné víry. Přítel jsem já, my. Znečištění je válka civilní. Přítel jsem nekonečné objevy praktického rozumu, my, kombinace našich technik, jejichž odpor působí jako kolísavému životu i životu nejintenzivnějšímu. Poslouchám denně zprávy našich porádek.

Na území 300 km², kde se kdysi /kdysi, to ješ včera ještě/, nacházela pokojná indiánská rezervace kmenů Navaho, Colorado pánev je dnes zaplněna plyny a obrovské tepelné elektrárny hltající uhlí, jež je vytrháváno ze země kolem ní. Trochu dříve měly být káceny neobdělávané lesy, které pokrývaly celou jihovýchodní část Aljasky. Je oznámeno, že podlehnou systematické těžbě. Tyto plíce, jimiž dýchá kontinent od severu k severozápadu, brzy nabudou fungovit. Dříve byly vždy dvě zprávy z fronty.

Je bezpečnéby dobře, že jsem o tom informován. Ještě před čtyřmi roky poměří někteří muži, několik pionýrů snilo o něčem takovém. Tyto informace /byl by to ráda, kdybych měl říci toto vědomí/ ne byly vyčtytým veřejností. Možná, že tato lidé ukončí své stíhání. Možná konečně podepíší nějakou evatou Alianci pro náhradu žen. Žel, civilní válka se neomezuje pouze na zemi, vzácně s voem. Želí uvnitř nás. * o této bitvě na-

alyšim nic. Co se zde týče, chtěl bych prorazit to mlčení. Trvalo příliš.

Přicházím dnes podílit se s vámi o své starosti, o své nehlubší znepokojení. Nepatřím mezi ty, kteří vyhledávají ve své panice a strasti nějaký přeměn potěšení. Nebudu, stejně jako vy, znepokojen pouze v naději, že najdeme společné pravdy a prostředky, které nám umožní takovýmí nebyť.

Země je vakutku jediné pole, kde máme růst život, jehož se nám dostalo. Poškočili jsme ji. Však Země je jen malou pátkou naší existence: tma je viditelné pole, prostor vnějšku. Máme i jiný statek k spravování: náš vnitřní prostor, naše já, co je dnes sartielně nejvíc ohroženo. Nechtě je mi dovoleno spěchat mu na pomoc! Musím se bit okrouhem. Já, z toho co máme, nepatří k nejkřehčím. Avšak není dovoleno spát ani dokonce dělat otálet.

Naše já. Ten výraz je tak silný a tak nejasný, že vyžaduje zprvu objasnění.

Existují dvě roviny já, jak je tomu u všech věcí, vnějšek a vnitřek. Nebo chcete-li, jako existují pro každého z nás dvě různé formy, kterými se prezentujeme jinde, oblečení a osoba. Máme dnes, když se mluví o já, téměř vždy jde jen o jednu z jeho forem, v rovině, kde je pouze vnější strana, se hovoří o tom, co nazýváme "já", ale "ego".

Naše ego je ta chuť, již máme všichni /ani jediný není výjimkou/ nepodobet se zcela ostatním, upozornit se každou svou něžností /upřímně cizkoliv/, vynoci si pro sebe samotné největší část kolisti, již je život, mít pravdu, dokonce i když se mýlíme. Máme ego vytváří monstra: žárlivost i konkurenci. Ono pociť fanatismus a to, co by nejraději se vydávalo za autoritu - autoritářství. Ego je síla, která by chtěla jedny od druhých odloučit. A víte jistě všichni, co je chorobou našeho století. Neduh, který tak smutně nahradil melancholii Romantiků: choroba ne-komunikace. Jase-li jí sosaženi, evan je oadný: čím víc budeme sami, tím víc budeme samotni. Takový je verdikt. Takový je jed ego. Ví se o tom a píšá píše. Ale co čláme, abychom je potřeili? Vpravdě jen za lichotíme.

O ego, o tu klamnou část našeho já, se někdo stará. A vychovatelé první. Když šli škol i studenti na univerzitách nadělali dobře, když nepracovali a nechápali. Celá jejich zásluha spočívala v šaili, ale ještě dáleko žestějí v jejich d-spěších. Dnes se běží vtrříc ego každého šaka. Co když bude ra-něné! Vpajšlají se společně pravdy, průměrné oběti tak, aby se šáké ego nepovažovalo za dominantní, a protože je v každém dru-hu práce urditá hranice, kterou oni většina eg nepřekročí, usta-noví se tento bod za cíl studií.

To není vše a vychovatelé nejsou hlavními viníky. Lidé re-klesy se zmocnili ego. Celá jejich práce spočívá v tom, že se zmocňují individuálních rozmarů, jednile jsou rozdělány na de-statečný počet klientů, v utváření morální pravdy, přípustného a detykodného chování.

Na co všichni zapomínají je, že ego není já, ale pomíjivý, ohvější se povrch, zvře já, a že silou, dát ego všechna práva, je zabíjeno já.

Klíči jsou vám: já je křemé. Není dokonce v každém z nás statek, který jsme vlastnili, dhrn schopností, a sialš jsme moh-li počítat s hrđostí. Je to vlet k vletu většinu. Je to síla, celá ještě před svým zrozením. Šeete-li, je to slib učiněný šle-věku, že jednou bude moci existovat tak jako vesmír, že bude mo-ci jednoho dne vidět svět, odi dokořán otevřeně, apatřit sebe sama a poznat, že existuje řda, nezbytný ke vztahu mezi světem a ním. Zhrdka, já je ještě tak mđlo, že pouhá nicotnost by nám je stačila odejmout. Na však vidím, že se proti tomu vede válka.

Mluveno o já, o pravdivosti. Pokusme se. To, co nazýváme já, je hnutí impuls, který mi dovoluje ušit čtyřech elementů. Ano, země, na níž šiji, ale rovně tak s von inteligenci, své emoce i své sny. Je to síla se vůle vůdy, která mi dává moc, ješ mi šák-ná jiná nedává. Nešit v očekávání, až šivot přijde ke mně. Ego potřebuje věci, největší možný počet věcí /ať se nazývají peníze, dobré jídno, uznání, moc, velení, náhrody/. Já z toho nešádá nic. Je-li zde, je-li v šimnosti, staví svůj svět proti druhému, proti světu věcí. Je bohatstvím uprostřed chudoby. Je zájmem, když vše kolem nás se mđdí. Je nadějí, když všechny objektivní šance k ví-ře zaisely. Je konečně tía, posledním co zšetává, když je nám vše odejmuto, když nám nic více nepříchází z vnějšku, je tía,

jehož síly jsou dost velké ke kompenzování takového prázdna. Pravda, já člověka nebylo nikdy příliš silné /vyjas u některých osamocených individualit/ a i naše epocha toho není bezpochyby více zproštěna než doby, které ji předcházely. Ale dochází k nové události: já má být zahnáno; konečně se oprostit od toho bizarního sousozí, zmateného obyvatele. Veče se proti němu válka, nejnebezpečnější ze všech válek, neboť nikdo ho nenapadne ji vyhlásit.

Chcete se účastnit jednoho cvičení? Zde! Stojí tak málo; dejme se dok toho již dnes večer. Večer, ve chvíli, kdy jdeme spát, zastavme se na dvě minuty. Dvě minuty je dlouho pro toho, kdo se zastaví. A ptajme se, co je v nás. To, co vám navrhnají, je zkrátka zkouška vědomí. Ano, však konkrétní, a mohou-li říci podstatná. Neboť v každém je vnitřní prostor, kterým je nutno projít, prohlédnout jako skutečný prostor, hledíc jaké jsou v něm objekty a kde jsou.

Je to hemžení obrazů a zvuků co nalezneme - zvuků, které se třísť a nekončí, kousky obrazů, jímž se nedaří utvořit formu. Nalezneme dokonce objekty ještě mlhovější, na způsob tlaků, nepokoje, nející sílu potřeb. To je vědní veteš vědomí. Není se zde doopravdy čemu divit. Však položíme si další otázku: ty kousky obrazů a zvuků, ty fragmenty přání, jsou moje? Jsou moje nebo je jiní do mne vložili? Je to tedy můj hlas - můj hlas, když jsem před chvílí s někým hovořil? Je to hlas mé ženy, mých dětí, mých přátel - živých bytostí? A ty obrazy, připomínají mi předměty, jež jsem užíval, místa, kde jsem chodil, pracoval? Je to dost málo pravděpodobné. Obrazy budou obrazy z televize /a přece jsem se nedíval ani hodinu/. Budou to obrazy všech plakátů, všech návštěví, jimiž mi už od rána mávali před nosem v ulicích mého města, na první stránce novin, ve výkladních skříních a na obalu pracovního prostředku, zakoupeného, když jsem se vracel. Hlasů budou mých příbuzných, ale nikdy ne samotný; vždy budou smíchány s hlasy jiných, podivně důvěrných a úplně nezúčastněných - k hlasům všech žen a mužů, které nikdy nepotkám, kterým bych ostatně neměl co říct, kteří by nemluvili se mnou. Jakže! Vždyť se mnou mluví.

Medžleji nic jiného v rádiu, v televizi, v kině, telefonem, na papíře, na magnetofonovém pásku... Činí to a nic se neděje. Neví nakoho se obracejí. Mluví však jen proto, neboť ví, že dnes se řeč prodává.

Takové je protivné zjištění; můj vnitřní prostor mi již nepatří. Nacházím v něm ještě nějaké osobní objekty, ale jako špendlík v kupce sena. Můj vnitřní prostor nepatří též jiným: naměl jsem v myslu jím ho dát. Není ničí. Je zasypán objekty. Existovaly již hřbitovy aut, stěžoval jsem si nato, neboť ničí krajinu. A hle, je řada na mně, stávám se hřbitovem: slov, hlasů, krajin, hudby, gest, které nikdo nemá ani doopravdy, informací, receptů, stokrát opakovaných sekvencí, které nikdo nechce.

Dobře, po celý večer jsem byl roztržitý. Televizi jsem nesledoval pořádně. Rádio bylo zapnuto, ale neposlouchal jsem ho. Pokud jde o hudbu v poledne v kafeterii a ve výtahu, ani nevím, jestli ji hráli. A reklamy, už dlouho nevím, co říkájí. Tedy, jak bych mohl být zasažen? Láčka je nastrojena, avšak jsem mimo ni. Alespoň si to myslím.

Přese všechny hluk a blýskání se v mé hlavě o tom není pochyb: to není má. Moje já to může ignorovat, může bez toho žít. Ale kdo bude žít? Místo je zabráno. Vnější svět rozšířil svůj odpad všude.

A zde je nutno mít odvahu. Říci, co každý ve svém nitru ví, ale co už nemá sílu oznámit. Lidské bytosti, které dávám právo na sebe mluvit bez možnosti jí odpovédět, není tak docela lidskou bytostí. Není, ale působí na mne. Hudba, kterou jsem se nerozhodl poslouchat, vytváří ve mně formy. Působí na mne, i když nevím, že ji poslouchám. A tyto formy již nejsou hudbou. Pohybují se bez řádu, formují mně, aniž bych si to uvědomoval. I všechny cesty, které jsem podnikl v obrazech, z Harlazu do Pekingu, ze Suezu na Kubu, jsem neuskutečnil, nechtěl jsem je, nepřemístil jsem se ani krok, jsou provědy zbytečné. Brzy nebude ani píď nitro, která by nebyla denně pošlapávána. Láska, milování očno samo /kdo by řekl, že jednoho dne nezůstane nejintimnější místo bytostí/ se stává pošlapanou; je předváděno před námi.

To vše by nebylo tak velmi vážné, kdyby lidé byli pouhými stroji. Žečiná být jasně, že jsou trochu něčím jiným, neboť mají

já. A já má své pravidla. Užíváme jiného výrazu: Já má své podmínky růstu. Živí se jedinou činností, které sama vykonává. Činy, které jiní konají místo něho jsou vzdáleny pomoci mu, ochuzují ho.

A učinila-li já poloviční cestu směrem k věcem, věci je vystrkují a nepřestane, dokud nezmažá, neshyne. Tento prostý fakt by ani objektivní psychologie těžko dokazovala. Ale kde kde mluvím o psychologii? Smrt já je faktem zkušenosti. A nemá-li tuto zkušenost většina současníků, není to proto, že jistě už jejich já uniklo?

Podmínky růstu jsou přísavé. Jsou přísavé pro vše, co žije. Právě objevujeme, že takové byly pro zvířata, rostliny, vzduch a vodstvo. Ale já, lidské já, je nejnestálější z našich státek. A jeho pustošení jde tak rychle, že zůstává již bez pojmenování. Je to horší, dostává jasně jiná.

Např., každý dnes respektuje veřejné mínění nebo se tak staví. Všichni víme, že soudržnost veřejného mínění opěje nahradit konverzace. Ptáme se lidí na vše, ale vyslyšeno je podle sociálních tříd, věkových skupin, profesí, podle zeměpisných odlišností a všechny jejich odpovědi jsou publikovány v procentech. Jednoho dne, o tom nepochybuje, budeme zkoumat veřejné mínění, abychom se dozvěděli, má-li ještě cenu se ženit, vědět; jednoho dne trochu později /aleš možná dříve než si myslíte/ abychom se dozvěděli, stojí-li stále za námahou žít.) Neboť konečně odpovédím se věří. A setkávám, ne více než sem tam hrstky lidí, abych vytušil, že statistiky nejsou odpovědi.

Nějaká většina, průměr, to nejsou reality! To jsou nějaké reality tak pro abstraktní rozum, to jest, pro manipulaci daty - chci říct, jejich nevědomostí. Pro já to naznačená nic. Je to stěží nějaké konstatování. Já ví, když nesplní úplně, že pravda nespočívá nikdy v tom, co většina lidí dělá nebo říká. Ví, že pravda je to, co se zjeví na nejvyšším vrcholu každé zkušenosti, zkušenosti osobní a naprosté. Ví, že prospěšnost a zákonitost nějakého chování v žádném případě nezávisí na počtu, kolikrát je toto chování opakováno.

Zdá se mi, že žijeme pouze z čísel a každému připisujeme výsledky nějakého boha. Počívá je naše mytologie! Však kdybychom /

alespoň věděli, že je to mytologie - a velmi primitivní!

Průměrný člověk neexistuje, každý to ví, statistické první. A přesto tomuto člověku /ne-člověku/ věnujeme největší péči. Jiný, schopný přemýšlet a zjišťující, že je průměrný, by neunesl takovýto stav, takový člověk by řekl, když by skutečně věděl "já vím", duší se. Přechá každý den pod lavinou kolektivních činů. Brzy, když nebudeme pracovat se zápalom "zachraň se, kdo můžeš", pravda nebude více než to, co si většina lidí myslí, dobro, co většina dělá. Pro jednou, já, který nedoporučuji úzkost říkám: "Buďte úzkostní!"

Zde se nemylme, je to válka proti já. A dokonce i ty, kteří tradičně šli nejblíže já, kteří mu byli ochránci a proroky, chci říci intelektuálové a umělci, vidíme dnes v celých bouřích vstupovat do armády útočníků.

Po několik století spisovatel, hudebník, malíř byl člověk, který vyjadřoval pohled na svět. A jeho hledisko bylo jeho a nikoho jiného. Všeak bylo jeho s takovou silou, že končival znovunalezení všeobecného statku. I realisté, když chtěli stát se milými před skutky, se nevzdávali nikdy úplně od svého díla. Nyní, již asi 15 let vidíme přicházet autory, jejichž zjevným ~~hlavním~~ přáním není jenom se stát nejméně viditelnými, ale nebyť ve svých dílech. Namísto já, zde bude nějaký pohled, vědomí, které konstatuje. Události, dokonce osoby, nebudou mít více vztah k tomu, kdo je vymýšlí nebo vidí. Je tento podnik pozitivní? Pozitivní tomu věřím. Ale je tento podnik seriózní? Může být tento osobní pohled něčím jiným, než jekámi představy, abstrakce? Když Alain Bobbe-Grillet, abych uvedl autora své země, píše román jako je "Žárlivost", je opravdu tak vzdálený od toho co líčí, ve svém vyprávění, nebo chce vzbudit ten dojem? Samostatný fakt najít slova, odvrátit jistě účely, jistě světla a nahradit je jinými, není to již nutně nějaká volba a potvrzení přítomnosti? Ale na tom nezáleží. Nemám v úmyslu zde soudit "nový román", a každý pokus ducha je poutavý. Co mě zajímá víc, než úspěch či neúspěch těchto děl, je jejich záměr. Umělci dnes mají strach ze svého já, dělají vše co umí, aby nevystoupilo již do hry poznání. Lokořán

Zotvírají dveře tomu, co jim nepatří, tomu, co jak si myslí, nepatří nikomu. Uvedl jsem Alaina Robbe-Grillet. Mohli bychom také vzpomenout amerického skladatele: John Cage. Cage zase konstruuje seskupení zvuků, z nichž KÁŽ žádný nebyl vynýšen, ale byly všechny převzaty z hluku vnějšího světa. Cage a stejně Robbe-Grillet dnes nabádají k opatrnosti. Věřejnost často nemá ráda, co dělají, ale domnívá se, že jejich další tlumočí nezbytný svah naší doby.

Eugène Ionesco a Samuel Beckett jsou dál: incedují oděhem já. Ionesco to dělá bez komentáře a mchu-li říci, hrubě. U Becketta je já neméně brutálně vypovězeno, ale jeho nepřítomnost nahrazuje pulzivost nostalgie, neannuitelná síla fyzické bolesti. U Becketta se formuje metafyzika nepřítomnosti já, které se některým jeví jako přelíb jakéhosi návratu. Je to nicméně metafyzika nepřítomnosti a ne přítomnosti.

Decitky intelektuálů se již nestarají o obsah myšlení, ale o jeho formu. Nestarají se už o vztah mezi tím, kdo myslí a co je myšleno, ale o vše, co podle nich existuje bez nás: metody a struktury. Důsledky této volby jdou až do konkrétních detailů; vidím, jak se množí pedagogické studie, v nichž není učitel ani žák, ale jakási třetí realita - zbudena já: řád fenoménů, systém.

Stráčka, běžíme směrem k věci, směrem ke stroji. Chceme zapomenout na toho, pro něhož je stroj sestaven /ano, i stroj vesmíru/. Zaplatili bychom draze, kdybychom se konečně zbavili té překážky náhody, té svěhlavé nepředvídatelnosti, již je člověk, toho rizika neschopného programování, jímž je já v člověku.

Je pravda, že mládež protestuje. Již několik let protestují i v našich ulicích. Je pravda, že nemají rádi tento svět bez rozmarů, bez snů, stínů, odpočinku, bez neúčinností. O jejich věci se nedávno začalo mluvit - zvláště v Americe - o "contre culture". Nemohu se vyhnout jistému pocitu vysvobození před jejich odmítáním /dokonce i tehdy, mají-li sveršenihodné formy fyzických potyček, konfuzního myšlení/. Mají já a tuší to.

Ještě nejsou přesvědčeni o opaku. Snad si ho chtějí udržet, možná toho budou víc schopni než my.

Odmítnutím jsou barikády ve všech velkých městech Evropy hlavně velká univerzitní města Amerika. Tím je dokonce - proč ne - Woodstock a všechny "Rock Festivals" od Atlantiku po Pacifik až v Provence. Ale nemohu se též ubránit otázce: Je to opravdu já, kdo se projevuje? Neboť tyto desetitisíce mladých lidí, kteří chtějí opravdu poznat své potřeby - skutečné, které se neprodávají, které si nemohou koupit - se ale také, a téměř vždy současně nenadále odevzdávají tomu, co není jejich. Víme, že jednou, když opustili ulici, pak droga nebývá daleko.

A nejdříve nejobecnější ze všech drog, droga, na níž se nepohlížejí jako na drogu: hromadné vyprázdnění. "Rock Festivals" se koná na základě zapomenutí. Je uskutečněním k vyetupňování přítomnosti, k rozbíjení všech bariér, k osvobození osobního elánu, k lásce k bližnímu, k radosti, budí vše živé; ale stojí na kouzelném zaklívání, přivádí k vytržení rytmem, proklenuje anonymitu těl, zakládá individuální rozdílnosti, skrátko, bojím se, že chtějí říci "ne já". Viděl jsem šťastné "hippies" na náměstích San Franciska, ponořené ve svou štěstí do té míry, že po celé dny nevnímali chodce. Ale jejich pohledy nebyly otočeny k sobě samým a jejich hudba měla nesmířitelnou jednotvárnost dnu.

Není lehké mít já a je ještě těžší si je udržet. Vyhledávání štěstí asi není prostředkem. Tak jsem se ocitl před nejnáléhavějším problémem, kterému bych se chtěl nejraději vyhnout, ale okolnosti mi nedovolují mlčet: problém, který je tak pěkně nazýván, problém "cesty", cesty drogy. Ale do jaké země? Máme podezření, že se budeme bít dlouho na úrovni škodlivosti jednotlivých druhů drog. Nemá-li heroin žádnou šanci uspět, pak marihuana se již prosazuje. Bude stačit pojímat ji jako tabák, komercializovat ji, povolit. Mluví se o tom již v ranních zprávách, ne den co den, však jistě vícekrát než jednou týdně. Nepokouším se ráno vše vyřešit. Nijak zvláště ani nejsem zvědav, zpřisobuje-li či nikoliv užívání mecalinu návyk bez návratu. Podle mne všechny drogy, zdrženlivější nebo despotické, vyvolávají týž

problém, který nespadá do oblasti medicíny - ne na prvním místě: Je žádoucí svěřit osud našich dušiček chemickým látkám? Je nutné vědět za spánek uspávacím prostředkem, za náš mír trávě, za radost halucinogenů? Je to rozumné? Je to dovolené? Neptám se, zda to povoluje morálka /ať je tomu jakkoliv, morální naučení se stále mění a téměř vždy se vyvíjí/, ale řád přírody. Nevím, že by tato otázka byla kdy položena, aspoň ne v oficiálních kruzích.

Chápu, proč dnes tolik mladých lidí bere drogy. Chápu, že chtějí potlačit svůj svět, kde každým dnem dochází k masakru obyvatelstva neboť celých lesů, kde pronásledování a perzekuce není už nějaký vztah, ale věda. A nakonec, jak tedy snášet po delším čase civilizaci, kdy je duch člověka opřítován nálepkou, arámem, kanalizován, tupen? Jak je také možné být spokojen ve společnosti, kde imaginace bude brzy dobrá jen pro vyplnění volné chvíle, kde by se nejraději vše odvažovalo - i štěstí a jako cement a krmivo? Chápu, že jsou v zajetí jediného přání, odjít. Ale odejdou-li, dorazí? Bylo by zapotřebí všem říci, že nedojdou.

Měl jsem jednoho velmi dobrého přítele /je tomu asi 15 let/. Ten člověk měl rozsáhlé vztahy, avšak poznamenal, že není hudebník. To mezera ho trápila. Hudba mu byla příjemná, ale nerozumitelná. Vnímал ji jako nějakou masu; nerozlišoval v ní hlasy. Tu jednou tento pán vyzkoušel mescalín a pod účinkem drogy vyslechl nahrávku Bechovy máje H-moll. Ó zážitek! Ihned od prvních okamžiků mu hlasy sboru Kyrie zazněly každý odlišně. O několik dní později se mi svěřil se svým objevem. Pověděl jsem: "Začneme znovu, ale bez mescalínu." Již neslyšel hlasy sboru odlišně, nevnímal již jejich osud.

Tímto způsobem pracují všechny drogy. Znovu nám odnímají to, co dávají. Naplňují a poté vyprázdňují. S nimi putujeme do zemí podivných a vztáhlých, ale cesta je jednou ukončena již ji nemůžeme vyličit, nikdy tam nikoho nezavedeme. A příčina je prostá: Nebyli jsme odvedeni my sami. Zanechali jsme své já se sebou. Všechny drogy, bez výjimky, pracují proti já; šifrové je pronásledují. Žijí z jeho nepřítomnosti.

Může je nutné se spokojit s tím málem, co máme? Nerozpa-
koval jsem se připustit: já v nás není silné. Nechává nás hla-
dovět. Skytá nás stále ještě dosti slabě zbraně proti všemu,
co jím není. Opravdu jsme dost špatně vyzbrojeni proti invazi
kalkulí, lhosty, abstrakce. Avšak už to je jeden z mnoha důvodů,
nevzdát se ani jedné částičky já, jež vlastním. Ostatně, ne-
mohli bychom říci, že ten svět věcí a abstrakce využívá drogy
proti nám? Jaký nenadálý příslib by mu naše dráznota poskytla!
Představme si /není-li to pro mysl příliš neunesitelné/ lidský
život rozdělený na dvě části: jednu, kde by bylo vše podřízeno
rychlosti, číslům, materiální působivosti, produkci, poslušnosti;
druhou, kde by se vše schoulilo a pak rozpustilo v paralelním
vesmíru drogy. Pouláze, neřešitelný problém řízení lidí, jejich
uvrnutí do otroctví /neřešitelný po celá tisíciletí/ by nevyvstal.
Stačilo by zásobovat. Promítněte mi tuto hypotézu, ale vnucuje se
mi: nerozumím dnes politice superzbrojení velkých mocností, když
špiónážní síť a nepřímé přesvědčování, velká tajná kampaň rozši-
řování drogy by tak dobře zajistily, na krátkou nebo dlouhou do-
bu, nepřítelův spánek, to jest, ideální terč celé války.

Kdy bych uvěřil, že dramatizují. Ale nemyslím, že je tomu
tak. Ten zárodek lidskosti v každém z nás, naše já, nás potřebuje.
Již jsme jej opomenuli, aby mohla zůstat naše duše osvoboděna
od všech zábran v budování světa technického a abstraktního. Zde
však droga vyháňá já z jiného útočiště: z útočiště našich smyslů.
Slušně říci: z útočiště naší duše. Smutek a radost patří vždy
k člověku. Byly jeho vyhrazenou doménou. Byly jeho studem nebo
hrdostí. Spájem k zřeknutí se jednoho nebo druhého? Domáháme se
odvracení smutku a přidavku radosti u jiných sil než jsou naše?
Je-li tomu tak, my, kteří jsme byli tak křehcí, roztrpčíme se
jako sklo! Uchovávat si stále vzpomínku - poznamenáme: bylo to
před přílivem drog - na výpověď, poskytn tou jedním psychologem
americké armády, ohledně amerických vojáků uvězněných Čínany bě-
hem Korejské války. Tito muži podstoupili kruté "brain washing"
/praní mozku/. A v této pekelné léčbě bylo zajiště cíl vyrvat
jejich já. Ale čemu se vojenský psycholog netěší, je rychlost,
s jakou bylo možné vstří hlavu a srdce mladých Američanů, vše,
co z nich dělalo Američany, víru v jejich práva, v rovnost, be

i víru v jejich štěstí. Pro mne to udivující nebylo. Síla, již nazýváme "já" dosáhla ke každému smrtelníku, svátek naneputala se k jeho tělu. Žádá jen, postoupit jí místo. Utápí se ve věcech, čístech, systémech, zábávách bez konce, drogách. A proto, jsem řekl, že zde bylo nebezpečí, že zde byla naldhavost. Znečištění já kráčí rychleji než znečištění země.

Možná se již někteří z vás táží, ve jménu jaké to obkurní filosofie žívím tak vážné obavy o osud lidského já. Věřte: nejde o filosofii, jde o zkušenost. A budiž mi dovoleno ještě před skončením, přenést se k jedné epizodě mého života.

V lednu 1944 jsem byl deportován, spolu s dalšími dvěma tisíci Francouzi, do koncentračního tábora Buchenwald. Ihned po vstupu do tábora řád vyžadoval, aby nám byly odebrány všechny osobní předměty: šatstvo, smubní přeteny, dokonce i ortopedické přístroje. Krátce nato jsme postoupili do druhého sálu, kde jsme museli ponořit hlavu - zrovna tak tělo - do kyselové lázně, velmi silného desinfekčního prostředku. Potom nás vystřkeli do sálu třetího. Zde byly elektrické dráty zavěšené u stropu, na konci každého visel elektrický strojek na holení. Tady nám usko-otlivě pokosili všechno ochlupení na našich tělech. Z tohoto e-potření, jako z tolika jiných, zavedených v koncentračních tábo-rech, vyplývaly dvě záměry: zajistit hygienu a pokořit.

Ve skupinách po třiceti mužích jsme odcházeli pod otrožky. Poznal jsem své druhy: byli jsme tři dny a tři noci v dobytčáckých transportu. Všichni byli "politické vězni", tak je tehdy nazývali, to jest lidé, kteří se dobrovolně zúčastnili odboje proti nacie-mu. Žádný z nich nebyl zbabšlec, žádný neměl výčitky svědomí. Mohl jsem počítat se silou každého. Tu pojednou, během té směšné opera-ce střihání, slyším valyket, strnul jsem úkusem. Ano, mnozí pla-kali! Jeden z nich byl proslulý lékař, druhý pekař a další profe-sor sociologie... Zkrátka, lidé rozdílní jeden od druhého a přeo-to plakali společně. Zádlo se, že jejich slzy říkají: "Nechte mi, co mám"

Těchto lidí jsem se chtěl, v průběhu následujících dní zeptat.

Oh, hlavně si nemyšlete, že jsem jím pohrdal! Když projdeme jistými zkrůtkami, nemáme pocití vnější slabosti než dojetí. Avšak co se jím přihodilo? Nemohl jsem se obejít bez vysvětlení. Odpovědi lékaře a sociologa byly tytéž. Schválně zamlčující podstatné. Bez šatů, bez vlasů, tito lidé jako by nežili. Zbavení vnějšího vzhledu je už nikdo znepomná. Tato představa je vrhla do chudoby, kterou neunesli.

Ale to není konec mého vyprávění. Událost s plačícími muži se stala 24. ledna. 1. března byli mrtvi. Musím zde připomenout, že existenční podmínky v Buchenwaldu byly velice tvrdé. Ale nebyly o nic horší pro tyto lidi než pro druhé. Zamřeli /jak bych nebyl rozuměl?/ z nedostatku já, zastavením já.

Již dvě nebo tři staletí myslitelé věřili, že mohou mluvit o smrti Boha. Někteří to označili jako fakt. Měl jsem stále jejich oznámení za věc flagrantní, varušenou abstrakcí. Bůh by nemohl více umírat jako člověk. Také, když tvrdím, že naše já je křehké, je to ve smyslu česti zvláštní.

Naše já je křehké, protože ubývá pokaždé, když nepracuje. To není jakési nařizení inteligence; je to zákon, jehož existenci dnes pocítujeme s větší silou než kdy jindy. Vzdá-li se naše já věci jiné, než je ono samo, okamžitě se stáváme obětí! Naše potěšení bude stoupat během nějakých okamžiků, neboť je potěšením epánku, ale již nikdy nepoznáme relaxat.

A není konečně pravý smysl těchto slov, co tolik z nás vyslovuje každý den "náboženství" nebo v jiném slovníku "jóga"? Jedno i druhé slovo znamená "spojení", ustavení pouta. Toto pouto mezi jednotlivým člověkem a všeobecným principem jistě nestáčí pojmenovat: je ještě nutné si ho V Ě D O M Ě P Ě Á T. A mám-li obavy dnes, to proto, že stoupá počet lidí, kteří již po tomto nastoučí. Ale nespomínám, že práce já, jakkoli zdoluhavá a těžká, podřizena všem nástrahám minání a zdání, je z toho všeho, co můžeme dělat, nejvíce obdařena nadějí. A vím, že nejsem dnes večer jediný, kdo je miluje a vzývá.